

Skitse til en modulopbygget civiløkonom-uddannelse med overbygningsmuligheder

Udarbejdet af
Foreningen af Danske Civiløkonomer

Resumé

- 1. Formål.*
 - 2. Andre bemærkninger til skitsen.*
 - 3. Forventninger til den fremtidige erhvervsstruktur.*
 - 4. En profilering af en civiløkonom i 80'erne.*
 - 5. De fremtidige uddannelsers indhold.*
 - 6. De fremtidige uddannelsers struktur.*
- Afsluttende bemærkninger.*

1. Formål

Den her foreliggende skitse til en modulopbygget civiløkonom-uddannelse med overbygningsmuligheder er FDC's bidrag til de overvejelser og planer for de erhvervsøkonomiske studier, som i disse år foregår på de forskellige uddannelsessteder og i direktoratet for de videregående uddannelser.

Det er FDC's håb, at de her fremførte tanker kan indgå i de revisioner af uddannelserne, som udviklingen i samfundet og især i erhvervslivet nødvendiggør.

Som en forening af dimittender, der selv har gennemgået de pågældende uddannelser og samtidig har beskæftigelse i det erhvervsliv, der også i de kommende år forventes at aftage størstedelen af de nye dimittender, mener FDC at have særlige forudsætninger for – og derfor en forpligtelse til – at interessere sig for de fremtidige civiløkonomuddannelser, og til at delagtiggøre sine ca. 8.000 medlemmer og de instanser, der har det politiske og administrative ansvar for de erhvervsøkonomiske uddannelser i de overvejelser, FDC har gjort sig i forbindelse hermed.

2. Andre bemærkninger til skitsen

I begyndelsen af 1978 sammensatte FDC's hovedbestyrelse en komité med det formål at tegne en profil af en civiløkonom i 1980'erne og at beskrive en uddannelse, som kan føre til opfyldelsen af denne profil.

Komitéens arbejde førte til den skitse til en modul-opbygget civiløkonom-uddannelse med overbygningsmuligheder, som beskrives i den her foreliggende rapport.

De tanker, der i det følgende fremsættes, er ikke nødvendigvis udtryk for en fælles opfattelse, der deles af hvert enkelt komité-medlem. FDC's hovedbestyrelse, der har fulgt komitéens arbejde og indgående diskuteret de fremførte tanker, har alene ansvaret for disse tankers offentliggørelse i den her foreliggende form.

Efter udarbejdelsen af skitsen er Det Centrale Uddannelsesråds rapport – U 90 – offentliggjort, ligesom FDC siden da har modtaget den rapport om mellemuddannelser, som er udarbejdet af direktoratet for de videregående uddannelser. De forslag og overvejelser, som er kommet til udtryk i de nævnte rapporter, har ikke givet anledning til ændringer i FDC's skitse, der således må betragtes som et selvstændigt bidrag til udformningen af de fremtidige civiløkonom-uddannelser.

3. Forventninger til den fremtidige erhvervsstruktur

Et forsøg på en vurdering af den fremtidige erhvervsstruktur i Danmark, selv inden for så begrænset en tidshorisont som 10 år, indebærer store usikkerhedsmomenter.

Et udgangspunkt for en vurdering af den fremtidige erhvervsstruktur kan tages i Hudson-rapportens opdeling i følgende 4 aspekter:

Teknologisk

Økonomisk

Politisk

Socialt

På det *teknologiske* område forventes fortsat nye opfindelser, der kan kaste ellers veletablerede brancher og virksomheder ud i store vanskeligheder (f.eks. digitalurene og den schweiziske urindustri), men samtidig åbne for nye muligheder (f.eks. i elektroindustrien). *Økonomisk* forventes fortsat stigende levestandard og en stigende grad af automatisering. Dette vil give fortsatte beskæftigelsesmæssige problemer, især for den ikkeuddannede arbejdskraft. Efterspørgslen efter veluddannet og fleksibel arbejdskraft forventes derimod at stige. *Politisk* forventes et mere konformt samfund med det *sociale* sigte at udligne forskelle, samtidig med en samfundsudvikling i retning af decentralisering.

På denne baggrund forventes:

1. Fortsat hastige ændringer i de enkelte virksomheders eksistensgrundlag.
2. Fortsat stigende grad af internationalisering.
3. Færre frihedsgrader hos lokale beslutningstagere (mere omfattende lovgivning), miljøkrav etc.
4. Stigende politisering af økonomiske beslutninger.
5. Yderligere integration mellem privat og offentlig drift, flere halvoffentlige og koncessionerede selskaber.
6. Forøgede krav om åbenhed i forbindelse med private og offentlige virksomheders drift og resultatrapportering.
7. Forøgede krav om medbestemmelse og medejerskab fra alle medarbejderkategorier.

Endelig forventes:

- a. at der i Danmark fortsat vil være flere små og mellemstore virksomheder (d.v.s. virksomheder med under 50 ansatte) end store virksomheder,
- b. at der stadig vil være relativt færre mennesker og virksomheder beskæftiget med egentlig fysisk varefremstilling og relativt flere med ikke-fysisk varefremstilling.

4. En profilering af en civiløkonom i 80'erne

Hvis den fremtidige erhvervsstruktur i Danmark bliver som foran beskrevet, vil dette fortsat stille meget store krav til virksomhedernes ledere og medarbejdere på alle niveauer.

Civiløkonom-uddannelserne må tilrettelægges med henblik på at skabe kvalificerede og fleksible mennesker, der er i besiddelse af konkrete færdigheder. Abstraktionsniveauet må være så højt, at den enkelte civiløkonom vil kunne omstille sig til stadig nye problemstillinger.

Civiløkonomens erhvervskompetence vil i stigende grad bestå i problemformulering og -afgrænsning, udarbejdelse af handlingsplaner med henblik på problemløsninger samt intern og ekstern kommunikation.

5. De fremtidige uddannelsers indhold

De tillærte egenskaber og discipliner, som bør omfattes af de fremtidige civiløkonom-uddannelser, kan opdeles i følgende 4 hovedpunkter:

1. *Virksomhedens ydre arbejdsbetingelser*

Viden om faktiske forhold, som begrænser virksomhedens handlingsfrihed internationalt og nationalt, som f.eks. sprog, lovgivning, branchekutymmer, kulturelle sammenhænge, arbejdsmarkedsforhold, købe- og forbrugsvaner samt metodelære og modeller for indsamling af oplysninger om nævnte forhold.

2. *Virksomheden som et økonomisk system*

Kendskab til planlægnings- og styringssystemer, informationssystemer, budgetteringsmetoder, marginalvalgsmødeller og forståelse af virksomheden som et system, hvor kapitalfremskaffelse og -anvendelse er en konsekvens af nærmere fastsatte mål, strategier og handlingsplaner.

3. *Virksomheden som et sociologisk system*

Kendskab til ledelses-, beslutnings-, forhandlings- og kommunikationsteori, psykologi, sociologi, samarbejdsformer, personaleadministration og uddannelsessystemer.

4. *Samspil mellem virksomhed og omgivelser*

Kendskab til interessegruppermodeller, den strategiske styringsarbejdsmetodik, anvendt tværfagligt på konkrete virksomhedsmodeller, ekstern kommunikation og forståelse af virksomhedens samfundsansvar.

6. De fremtidige uddannelsers struktur

De 4 hovedpunkter, som foran er beskrevet, kan efter FDC's opfattelse betragtes som moduler i de fremtidige civiløkonom-uddannelser.

Det er foreningens opfattelse, at der bør ske en harmonisering af de nuværende HD- og HA-uddannelser, således at der fremover sondres mellem

1. En fælles erhvervsøkonomisk basisuddannelse, der afsluttes med civiløkonom-eksamen.
2. Et videregående erhvervsøkonomisk kandidatstudium, der afsluttes med cand.merc.-eksamen.

1. *Basisuddannelsen*

bør bestå af

- a. Obligatoriske moduler
- b. Tilvalgsmoduler.

De obligatoriske moduler bør indeholde alle de erhvervsøkonomiske fagområder, som er beskrevet foran i punkterne 1-4, hvorved tværfaglig undervisning er mulig.

Uddannelsens længde

De studerende skal kunne vælge at gennemføre uddannelsen enten som

- heltids/dagstudium
- deltids/aftenstudium.

Pensum'et bør være det samme, men studietiden kortere på dagstudiet (f.eks. 3 år) end på aftenstudiet (f.eks. 5 år).

Praksis bør ind i undervisningen på dagstudiet i form af virksomhedsrelevant projektarbejde.

Lærerkræfternes kvalitet

Lærerne på basisuddannelsen bør i videst muligt omfang selv have bestået civiløkonom-eksamen eller en eksamen, der svarer hertil. En del af lærerne bør have deres hovedbeskæftigelse i erhvervslivet. De heltidsansatte lærere bør alle have haft fuldtidsbeskæftigelse i erhvervslivet i nogle år.

Pædagogiske modeller

Undervisningen bør baseres på forskellige pædagogiske principper, som f.eks. forelæsninger, øvelsesopgaver, seminaropgaver og tværfagligt projektarbejde.

Eksamen

Basisuddannelsen afsluttes som nævnt med civiløkonom-eksamen, der bør omfatte såvel skriftlige som mundtlige besvarelser, der foruden af lærere bedømmes af fremmede censorer. Mindst én af de skriftlige prøver bør være tværfaglig og ens for alle uddannelsessteder. Derudover må en vis forskellighed mellem uddannelsesstedernes undervisningsform og indhold accepteres.

Foreningen er opmærksom på den betænkelighed, der ligger i ikke at bevare HD- og HA-titlen. Det synspunkt har dog været fremført, at fordelene ved en fælles grunduddannelse, der giver eneret til titlen »ci-

viløkonom« er større end bevarelsen af de hidtil anvendte forkortelser, som tiden i nogen grad er løbet fra. Det synspunkt skal også fremføres, at der er nordisk tradition for titlen »civiløkonom« (på engelsk »business economist«), og at man i Norge har en tilsvarende betegnelse: Siviløkonom-eksamen.

Af hensyn til de studerendes erhvervsmuligheder foreslås det, at der udstedes et bevis for hvert bestået modul. Disse beviser giver ikke enkeltvis ret til titlen »civiløkonom«.

Erhvervskompetence

Civiløkonom-eksamen kvalificerer til ledende stillinger i bl.a. økonomi- og planlægningsfunktioner i det private erhvervsliv og til bl.a. sekretærstillinger i de tilsvarende funktioner i den offentlige sektor.

Alt efter beståede tilvalgsmoduler vil civiløkonom-eksamen give særlig kompetence inden for specialfunktioner som f.eks. regnskab, markedsføring, udenrigshandel, personaleadministration, edb, eller kommunikation.

Adgangsbetingelser

Adgang til at studere til civiløkonom giver bl.a. studentereksamen, højere handelseksamen, EFG med 2 års praksis eller bestået statskontrolleret specialkursus evt. i forbindelse med forskellige forprøver.

2. Det videregående kandidatstudium

Bør ligeledes kunne gennemføres enten som heltids/dagstudium eller deltids/aftenstudium.

Også kandidateksamen forudsættes modulopbygget, ved at de studerende skal kunne gå i dybden med enkelte moduler eller i bredden med flere sæt af moduler.

Forudsætningen for at kunne studere til cand.merc. er bestået civiløkonomeksamen.

Cand.merc.-eksamen forventes – som hidtil – at være på niveau med andre kandidateksamener, som f.eks. polit. og oecon. og derfor give adgang til samme stillinger i såvel den private som den offentlige sektor.

Afsluttende bemærkninger

Efteruddannelse

FDC forudsætter, at uddannelsesstedernes ressourcer (lærerkræfter, lokaler m.v.) i et vist omfang også anvendes til opdatering af tidligere dimittenders tillærte stof som en væsentlig vedligeholdelsesopgave.

FDC gør opmærksom på, at den foreslåede modulopbygning er velegnet til denne efteruddannelsesopgave.

FDC's forpligtelse

Som dimittendforening for alle med civiløkonom- eller cand.merc.-eksamen bør FDC fortsat følge indholdet i uddannelserne og tage stilling til, om uddannelserne lever op til de krav, som stilles på efterspørgselssiden.

